

“Η πόλωση είναι κλασικά ταξική” λέει στην “Εποχή” ο Χριστόφορος Βερναρδάκης, επιστημονικός σύμβουλος της V.PRC, και δεν αποκλείει να μετεξελιχθεί σε πολιτική. Γι’ αυτό, άλλωστε, εκτιμά ότι κόμματα και πολιτικοί φορείς που έχουν “κεντρώο” ή αμφίσημο λόγο, δεν έχουν προοπτική. Θεωρεί επίσης ότι το ΠΑΣΟΚ συρρικνώνεται δραματικά, ενώ πιστεύει ότι η αριστερά έχει την ιστορικότερη ευκαιρία από το 1974 και μετά.

Τη συνέντευξη πήρε
ο Π. Εγγλέζος

Εν καιρώ κρίσης και απόλυτης αναταραχής στην κοινωνία, πόσο εύκολο είναι για έναν πολιτικό αναλυτή να εκφράσει άποψη για το πολιτικό σκηνικό, και η άποψη αυτή να βασίζεται σε γερά θεμέλια;

Αν εννοείς ότι τα εργαλεία των δημοσκοπήσεων είναι στέρεα για να διαβάσεις την κοινωνική κίνηση, η απάντηση είναι αρνητική. Μπορεί να σου δώσουν κάποια εικόνα, αλλά και αυτή θα είναι ξεθωριασμένη. Είναι γενική. Τόσο γενική όσο και αυτή που αντιλαμβάνεται κανείς μπαίνοντας στο λεωφορείο ή περπατώντας στο δρόμο: ότι υπάρχει απελπισία, πίεση, ανασφάλεια, τα οποία είναι και δημοσκοπικά ευρήματα.

Τα συναισθήματα αυτά μπορούν να μεταφραστούν πολιτικά;

Το θέμα είναι τι είδους πολιτικό μετασχηματισμό θα έχουν. Αυτή τη στιγμή όλα είναι ανοιχτά. Μπορεί να έχουμε, ταυτόχρονα, πολλούς μετασχηματισμούς.

Μέχρι τώρα βλέπουμε ότι ο “κανένας”, παραμένει ψηλά. Αλλά σε συνθήκες τόσο μεγάλης κοινωνικής πόλωσης, πιστεύεις ότι η τάση αυτή θα παραμείνει μέχρι και την κάλη ισχυρή;

Η πόλωση αυτή δεν είναι πολιτική. Είναι κλασικά ταξική. Γιατί αυτή τη στιγμή απεμπολούνται δικαιώματα και συνθήκες ζωής, όχι μόνο των λαϊκών, αλλά και των μεσαίων στρωμάτων. Είναι συνεπώς λογικό όσο πλησιάζουμε προς τις εκλογές να υπάρχει μεγαλύτερη πόλωση και σε πολιτικό επίπεδο. Όμως, η πρώτη αντίδραση είναι “κανένας”. Αλλά αυτό είναι ένα πρώτο στάδιο για να μετεξελιχθεί η άρνηση σε άλλη πολιτική στάση. Το πότε, με ποιον τρόπο και προς τα πού, θα εξαρτηθεί και από τις παρεμβάσεις των πολιτικών υποκειμένων.

Οι αντιφάσεις της Νέας Δημοκρατίας

Σε επίπεδο κοινωνίας, είναι ορατή η διαμόρφωση των πόλων που έχουν διαμορφωθεί με βάση το μνημόνιο; Και αν ναι, ποιοι είναι αυτοί;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

Ιστορική πρόκληση για την αριστερά

- * Το ΠΑΣΟΚ οδηγείται με μαθηματική ακρίβεια σε δραματική συρρίκνωση
- * Η ΝΔ κινείται σε αναντιστοιχία με την εκλογική της βάση

Ναι, είναι διακριτοί. Ο πόλος του μνημονίου και ο πόλος της αντιμνημονιακής πολιτικής.

Η ΝΔ, στη συνείδηση του κόσμου κατατάσσεται στο αντιμνημονιακό μπλοκ;

Όχι, παρά το γεγονός ότι η παρουσία του Α. Σαμαρά έχει βοηθήσει τη ΝΔ να μη χρεωθεί την ακραία πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Η ΝΔ εμφανίζει ένα βαθύ διχασμό, που δεν είναι μόνο ιδεολογικός, είναι και πολιτικός, κοινωνικός... Υπάρχει, πλέον, μια βαθιά διαίρεση στην παράταξη της κοινωνικής δεξιάς.

Η οποία εστιάζεται πού;

Από την μία πλευρά η μεγάλη πλειοψηφία του κόσμου της, που απαιτεί μια πιο καθαρή και πιο δυναμική λύση από τη ΝΔ και από την άλλη, το πολιτικό μόρφωμα το οποίο είναι βαθύτατα διχασμένο και αντιφατικό. Ένα μεγάλο κομμάτι του πολιτικού προσωπικού της ΝΔ είναι υπέρ και του μνημονίου και των συναρτήσεων. Αυτό βρίσκεται σε αναντιστοιχία με τη μεγάλη πλειοψηφία των ψηφοφόρων της ΝΔ.

Που σημαίνει ότι θα κινδύνευε η συνοχή της ΝΔ ή θα είχε σοβαρές ρωγμές στον κόσμο της, αν είχε γίνει αποδεκτή η πρόταση για συγκυβέρνηση ή κυβέρνηση σωτηρίας;

Βεβαίως, θα οδηγούσε τη ΝΔ στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα το ΠΑΣΟΚ, δηλαδή στη διάλυση. Η ΝΔ καταφέρει αυτή τη στιγμή να επιβιώσει -όχι να δημιουργεί ρεύμα νίκης- ακριβώς γιατί ακολουθεί, έστω και με αντιφατικό τρόπο, μια πολιτική αντιπαλότητας με την κυβέρνηση και το μνημόνιο. Αυτή η πολιτική συμβάλλει στη συντήρηση των εκλογικών της δυνάμεων.

Φαντάζομαι, όμως, ότι ο στόχος της είναι η αυτοδυναμία.

Για να δημιουργήσει συνθήκες αυτοδυναμίας, θα πρέπει να ξεφύγει από τον πολιτικό διωισμό, που εμφανίζει και να ακολουθήσει μια σαφή πρόταση διακυβέρνησης, που θα είναι έξω από το μνημόνιο.

Το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να θέσει νέα διλήμματα

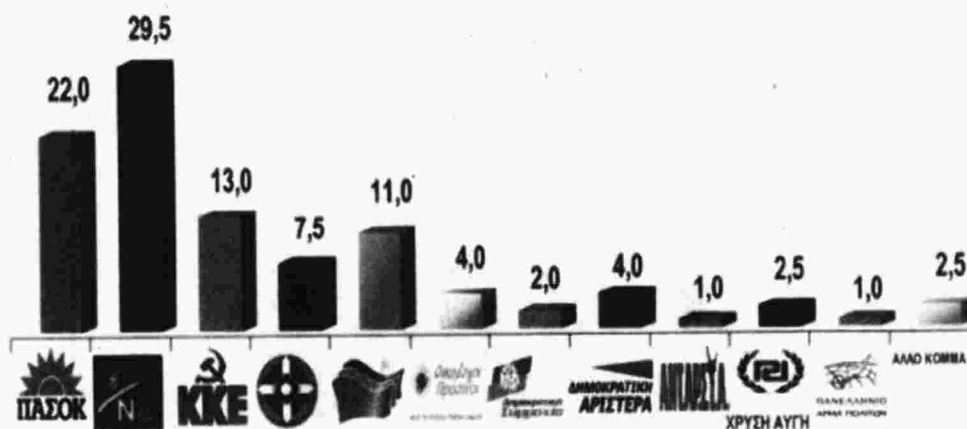
Τι δίλημμα μπορεί, πλέον, να θέσει το ΠΑΣΟΚ ενόψει εκλογών;

Το ΠΑΣΟΚ μπορεί να θέσει οποιοδήποτε δίλημμα, αλλά δεν μπορεί να είναι πειστικό, να έχει υλικότητα μέσα στην κοινωνία, να ακουμπά στις πραγματικές αντιθέσεις που έχουν δημιουργηθεί. Η ακρότητα με την οποία επιτίθεται σε κοινωνικά δικαιώματα, δεν του επιτρέπει να θέσει με πειστικό τρόπο νέα διλήμματα.

Το ΠΑΣΟΚ έχει χάσει τα κοινωνικά του στηρίγματα;

Δεν θα βρεις μια κοινωνική, μια επαγγελματική ομάδα, μια κοινωνική κατηγορία, που να είναι κοντά στο ΠΑΣΟΚ. Και αυτό θα οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια το ΠΑΣΟΚ σε δραματική συρρίκνωση.

Εκτίμηση εκλογικής επιρροής Α' Αθηνών της VPR-C - Σεπτέμβριος 2011

Τα «άκρα», οι αμφίσημοι, οι καθαρές λύσεις

Η οικονομική κρίση ενισχύει τα «άκρα»;

Προφανώς. Και όταν λέμε ενισχύει τα άκρα, δεν εννοούμε μόνο σε επίπεδο πολιτικών δυνάμεων, τα ενισχύει κυρίως ως κοινωνικές συμπεριφορές και δυναμικές. Θα δούμε το επόμενο διάστημα εξάρσεις σε όλα τα επίπεδα, σε όλη την κοινωνική ατζέντα.

Μπορεί αυτό να αποτυπωθεί και σε πολιτικό επίπεδο;

Δεν αποκλείεται. Σε τέτοιες συγκυρίες είναι σαφές ότι ενισχύονται τα «άκρα», ίσως όχι τα ακραία «άκρα», αλλά σίγουρα τα

«άκρα». Σίγουρα δεν ενισχύεται το κέντρο και οι αμφίσημες τοποθετήσεις.

Αναζητούνται καθαρές λύσεις; Καθαρές λύσεις και νέα κοινωνικά συμβόλαια.

Μια και μιλάμε για αμφισημία, αναφέρω τη Δημοκρατική Συμμαχία της κ. Μπακογιάννη από τη μια και τη ΔΗΜΑΡ από την άλλη. Είναι σε αυτή την κατηγορία;

Η ΔΗΣΥ δεν έχει καμία προοπτική. Και πώς να έχει, όταν τοποθετείται επί της ουσίας ως συμπληρωματικός πυλώνας δίπλα στη μνημονιακή πολιτική της κυβέρνησης; Δεν έχει να προσθέσει κάτι. Γιατί κάποιος να υποστηρίξει τη ΔΗΣΥ και όχι το ΠΑΣΟΚ;

Για τη ΔΗΜΑΡ είναι διαφορετικά;

Η Δημοκρατική Αριστερά είναι διαφορετική περίπτωση σχετικά, γιατί στον πόλο της κεντροαριστεράς που έχει τοποθετηθεί υπάρχει μεγάλη κρίση λόγω της συρρίκνωσης του ΠΑΣΟΚ. Τα απλά εκλογικά μαθηματικά λένε ότι, αν το ΠΑΣΟΚ κινήσει στο 15%, δίνει το περιθώριο, έστω και οριακά, να ενισχυθούν όλοι. Αν λοιπόν το ΠΑΣΟΚ παραμείνει με αυτή την εκλογική επιρροή, αυξάνονται οι πιθανότητες της ΔΗΜΑΡ να μπει στη Βουλή.

Στη συνείδηση του κόσμου, ποιες πολιτικές δυνάμεις εκφράζουν πιο αυθεντικά την αντιμνημονιακή διάθεση;

Ο ΣΥΡΙΖΑ μεταλλάσσεται μαζί με την κοινωνία

Αντές οι δραματικές αλλαγές σε επίπεδο κοινωνίας θα επηρεάσουν τη λογική, τη φαινογνωσία, την ταυτότητα των πολιτικών κομμάτων;

Εκατό τοις εκατό...

Και τις δυνάμεις της αριστεράς;

Βεβαίως. Ο ΣΥΡΙΖΑ, αν έχει μια δυναμική, είναι γιατί προσπαθεί να συμβαδίσει περισσότερο με τα κοινωνικά αιτήματα, να ξανασυνθέσει ένα πολιτικό λόγο και μια πρόταση προς τις κοινωνικές τάξεις. Ο ΣΥΡΙΖΑ μεταλλάσσεται μαζί με την κοινωνία. Γι' αυτό έχει και δυναμική. Παρατηρούνται ισχυρά φαινόμενα αναβάθμισης του. Φαίνεται ότι έχει ξεπεράσει την εσωστρέφεια και προσπαθεί να είναι κοντά στα κοινωνικά φαινόμενα που αναπτύσσονται. Είναι ένα νέο στοιχείο γι' αυτό το χώρο.

Με βάση αυτή την πορεία και τη νέα πραγματικότητα, αποτυπώνονται νέα κοινωνικά στηρίγματα, νέες κοινωνικές συμμαχίες για τον ΣΥΡΙΖΑ; Ενισχύεται στους άνεργους, στα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα;

Ενισχύεται στις νέες κατηγορίες των φτωχών. Δηλαδή, στο ισχυρό, αυτή τη στιγμή, επισημοτικό προλεταριάτο, το οποίο μεταναστεύει. Έχει ισχυρό μορφωτικό κεφάλαιο, αλλά δεν έχει δουλειά και δεν θα έχει δουλειά. Όπως και στις νέες ηλικίες, σε αυτούς δηλαδή που αναζητούν την εισοδή τους στην αγορά εργασίας και δεν μπορούν. Που όμως είναι μορφωμένοι, έχουν άλλες πολιτισμικές και ιδεολογικές καταβολές, άλλο τρόπο ζωής· δεν είναι οι κατατρεγμένοι της

δεκαετίας του '50, που ζούσαν στα παραπήγματα...

Είναι μια ακόμα ιστορική δυνατότητα για τις δυνάμεις της αριστεράς;

Είναι η ιστορικότερη ευκαιρία από το 1974. Είναι ίσως πολύ μεγαλύτερη ευκαιρία από το 1965. Είναι μια ευκαιρία για να αλλάξει τον κομματικό χάρτη και τις κοινωνικές εκπροσωπήσεις. Αλλά είναι και μια ιστορική ευκαιρία για να διαμορφώσει ένα πολιτικό πρόγραμμα, με το οποίο θα απευθυνθεί στα λαϊκά συμφέροντα.

Νομίζω ότι ο κόσμος ακούει περισσότερο από παλιά...

Περιμένει να ακούσει από τα πολιτικά υποκείμενα τι μπορεί να γίνει για να διασφαλιστούν τα άμεσα και λιγότερα άμεσα συμφέροντά του. Πρέπει να πεις πώς θα διασφαλίσεις το λαϊκό μισθό. Πώς θα διασφαλίσεις τις λαϊκές συντάξεις. Πώς θα διασφαλίσεις τη δημόσια περιουσία. Θέλει ένα πρόγραμμα ανατροπής και διακυβέρνησης. Αναζητά λύση και εγγύηση ότι μπορεί να υπάρξει λύση. Και έχει σημασία το εργαλείο, με το οποίο θα υλοποιήσεις αυτά που λες. Περισσότερο βάρος πρέπει να δίνεις στο εργαλείο, παρά στην ίδια την πρόταση.

Είναι πειστική μια εξαγγελία από την πλευρά της αριστεράς, που θα λέει «αγαπητοί συμπολίτες μας, εμείς είμαστε έτοιμοι να κυβερνήσουμε»;

Αν το διατυπώσει ένα κόμμα της αριστεράς, δεν είναι πειστική. Γι' αυτό μιλήσα για το εργαλείο...

Ποιο μπορεί να είναι το εργαλείο;

Με όλα τα προβλήματα που υπάρχουν, το ΚΚΕ και ο ΣΥΡΙΖΑ. Το καθένα, βέβαια, με διαφορετικό τρόπο, με διαφορετικό πολιτικό λόγο. Αυτό δεν σημαίνει ότι καθίστανται και ισχυροί πόλοι. Είναι βεβαίως πιο συμβατά με την κοινωνική κίνηση, εξ ου και ενισχύονται και θα ενισχυθούν ακόμα περισσότερο. Αν μπορούσαν αυτή τη δυναμική να τη μετεξέλιξον σε πόλο, η εικόνα θα ήταν διαφορετική.

Άλλες πλευρές πολιτικής και ιδεολογικής παρέμβασης επηρεάζουν τη συνείδηση του κόσμου ή όλα έχουν υποχωρήσει μπροστά στο μεγάλο, στο κορυφαίο, που είναι η κρίση;

Βρισκόμαστε σε μια ιστορική μεταβατική περίοδο, που αναθεωρούνται όλα τα ιδεολογικά στοιχεία, τα οποία συγκροτούσαν τα παλαιά πολιτικοκοινωνικά μπλοκ στην Ελλάδα. Σήμερα υπάρχει μια νέα διαρευτική τομή. Κατά συνέπεια θα υπάρξουν και εντελώς διαφορετικές προσεγγίσεις, διαφορετικές κοινωνικές τάξεις, διαφορετική δομή κοινωνικής διαστρωμάτωσης και άρα διαφορετικές πολιτικές σχέσεις εκπροσώπησης, που θα μορφοποιήσουν νέα πολιτικά υποκείμενα. Δεν υπάρχουν σήμερα στεγανές λαϊκοδεξιές ιδεολογίες και στεγανές αριστεροκομμουνιστικές ιδεολογίες. Υπάρχει μεγάλη κινητικότητα. Θα δούμε σημαντικές μεταλλαγές. Θα δούμε τμήματα της δεξιάς να προσεγγίζουν τμήματα της αριστεράς. Θα δούμε πολλά «περιέργα».